

PÄÄKIRJOITUS

Epärationaalisin eli järjettömin tapa, jolla filosofi voi kuluttaa aikaansa, on suomennosten tekeminen. Viinan särpiminenkin suo suuremman tyydytyksen kuin kääntäjän maine. Esimerkiksi jokavuotisessa yliopistohallinnon lähettämässä urkintalomakkeessa ei edes ole kohtaa ”suomennokset”. Niiden tekemistä —saati kommentoimista ja tarkistamista — ei katsota tieteenharjoittamiseksi. Vaikka suomentaisin niinkin mahdottoman haastavan ja merkittävän teoksen kuin Giambattista Vicon *Principj di una scienza nuovan*, ei tulosta pidettäisi edes lyhyenlänän kirja-arvostelun vertaisena.

Yliopistohallinnon suhtautumistapa kertoo ainakin sen, että kääntäminen on mekaanista työtä, johon periaatteessa pystyisi koulutettu gorillakin, kuten kompuutteri eli yhteenlaskukone.

Käännöstyön epäkiitollisuuden aste kasvaa käännettävän tekstin vaikeuskertoimen noustessa. Mitä vaikeampi ja/ tai pidempi teksti, sitä mahdottomampaa työlleen on löytää kommentaattoria, joka jaksaisi sivu toisensa jälkeen arvostella työn jälkeä kääntäjälle. Epäilenkin, että jos todellakin ryhtyis materialisoimaan pitkäaikaista haavekuvaani ja alkaisin suomentaa *Scienza nuovan* satoja kryptisiä paragrafeja, en löytäisi ketään, joka haluaisi ryhtyä ankaraksi puutarhurikseni. Varsinkin tällaisen klassikon kohdalla maaperän laadun kontrolloiminen ja rikkaruohojen kitkeminen olisi kuitenkin ehdottoman välttämätöntä, semminkin kun tulevien vuosikymmenten suomalainen Vico-reseptio tulisi kaikesta alkukielisyys-paatoksesta huolimatta pohjautumaan *Uuteen tieteseen*.

Jos järkevän sielunosani vastalauseista huolimatta heittäytyisin käännöstyöhön, saisin kuin saisinkin väännettyä kaikki paragrafit suomeksi, ja joku kulttuuritahtoinen kustantaja suostuisi jopa kustantamaan tekeleeni, niin mitä tällä uroteolla loppujen lopuksi saavuttaisin? Mainetta ja kunniaa? Tuskin vain. Päivälehtien muutaman sadan palstamillimetrin mittaisista ”arvosteluista” ymmärtäisin, että terminologiset valintani ovat huonoja, lauseeni syntaktisesti kömpelöitä ja semanttisesti epätarkkoja ja tietoni 1700-luvun alun napolilaisesta filosofiasta puutteelliset. Kaiken tämän painavan sanottavansa sanomalehtikriitikoni saisi mahtumaan muutamalle palstalle muutamassa tunnissa.

Mutta oikeassa hän olisi — ja suomennokseni kannalta pahasti myöhässä. Miksei kukaan ilmoittautunut silloin kun apua tarvitsin ja etsin? Yhdessä olisimme voineet välttää monta sellaista virhettä, joihin ankarat kriitikoni nyt oppineisuuttaan osoittaen ohimennen viittaavat. Todellakin ohimennen viittaavat, ilmoittavat, toteavat, heittävät, antavat ymmärtää. Italiaa taitamattomat, kolmensadan vuoden takaisista napolilaisista filosofioista tietämättömät maallikkolukijani saavat ymmärtää, että käännös on huono — ja sen myötä kääntäjä kelvoton hutilus.

Jos ei kukaan ilmoittautunut avukseni suomennosta tehdessäni, ei ole vahingon tapahduttuaakaan yksikään kriitikoistani riittävän joutilas tekemään maallikkolukijoilleen suurta palvelusta. Jürta jaksain selittäisi ja perustelisi, missä, miten ja miksi Lahtisen suomennos ajaa karille, uppoaa ja saakin upota unholan sakeisiin vesiin. Puhumattakaan siitä, että joku krii-

tikoista todella laittaisi hienostuneen ma-kunsa valistusta janoavan yleisönsä — ja häpeästä punottavan kääntäjäpolon — palvelukseen ja esittäisi vaihtoehtoiset ratkaisunsa ja perustelisi ne vaikkapa mainittuihin napolilaisiin debatteihin viittailen.

Toivonkin, ettei järkeni tuikku sammuu. Jätän *Scienza nuovan* rauhaan, niiden nautittavaksi, jotka osaavat italiaa tai paremman puutteessa ainakin saksaa tai englantia. Sydämestäni toivon, ettei minusta tule seuraavaa Alpo ”Faethon” Röntyä. Tätä heksametristä seonnutta maisteria, joka latinan opettajan —eikä edes yliopistollisen vaan vain lukiotasaisen —leipätoimensa oheksa käänsi, so. yritti raukka suomentaa, Ovidiuksen *Metamorfoosit*. Kyllä hänen silmistään kiilu hiipui viimeistään siinä vaiheessa kun miltei maailman suurimman päivälehdessä syvähenkinen kriitikko käänsi peukalonsa alassuun. Tai kun päivälehdessä maallikkolukijoista huolta kantavat oppineet yliopistoherrat sähköittivät yliopistoiltaan sadan palstamillimetrin mittaisia varoitusfaksejaan maisteri Röntystä.

Kyllä se kuriton lapsikin paremmin uskoo, kun sille huutaa ”Älä koske!”, eikä ala kieltolausestaan sen kummemmin perustelemaan.

Tässä lepää Faethon, isän vaunujen ottaja. Vaikkei ohjata taitanutkaan, hän suuria tohti, kun suistui.

(Muodonmuutoksia, II, 327-28)

Mikko Lahtinen